

Podstawy prawne funkcjonowania krajowych systemów kwalifikacji w wybranych państwach Unii Europejskiej

*kwalifikacje
po europejsku*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

*kwalifikacje
po europejsku*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podstawy prawne
funkcjonowania krajowych systemów
kwalifikacji w wybranych państwach
Unii Europejskiej

Autor:

Marta Ponikowska

Konsultacje merytoryczne:

dr Agnieszka Chłoń-Domińczak

dr Ewa Skibińska

dr Stanisław Sławiński

Redakcja językowa:

Emilia Danowska-Florczyk

Wydawca:

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8

01-180 Warszawa

tel.: +48 22 241 71 00; www.ibe.edu.pl

© Copyright by: Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2015

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu

„Budowa krajowego systemu kwalifikacji – wdrożenie zintegrowanego rejestru kwalifikacji w zakresie organizacyjno-instytucjonalnym”

Egzemplarz bezpłatny

Przygotowanie do druku:

Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzcyk

www.grzeg.com.pl

§ Wstęp

Edukacja oraz kształcenie zawodowe należą do dziedzin, w których Unia Europejska ma kompetencje do wspierania, koordynowania lub uzupełniania działań państw członkowskich (art. 6 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, TFUE, Dz.Urz. UE 2008 C 115/01, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez protokół o sprostowaniu do Traktatu z Lizbony, Dz.Urz. UE 2009 C 290/01). W zakresie zagadnienia bezpośrednio związanego z edukacją, czyli wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw oraz innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji (art. 53 TFUE), Unia ma uprawnienia prawodawcze (Parlament Europejski i Rada, zwykła procedura prawodawcza).

Cele Unii Europejskiej w zakresie edukacji określają art. 165 i art. 166 TFUE. Punkt 1 art. 165 stanowi, że „Unia przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości przez zachęcanie do współpracy między państwami członkowskimi oraz, jeśli jest to niezbędne, przez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również ich różnorodność kulturową i językową”. Zgodnie z art. 166 TFUE „Unia urzeczywistnia politykę kształcenia zawodowego, która wspiera i uzupełnia działanie państw członkowskich, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść i organizację kształcenia zawodowego”. Działania w przedmiotowym zakresie są realizowane za pomocą tzw. otwartej metody koordynacji (*open method of coordination*), będącej międzyrządową metodą zarządzania w Unii Europejskiej w wielu obszarach polityk (np. zatrudnienie czy polityka społeczna).

Ważne miejsce w edukacyjnej agendzie Unii Europejskiej zajmuje polityka uczenia się przez całe życie. Instrumentami służącymi wdrażaniu tej polityki są między innymi Europejska Rama Kwalifikacji (ERK) oraz zintegrowane z nią krajowe ramy kwalifikacji. **Najważniejszym aktem prawa UE określającym funkcjonowanie ram kwalifikacji jest zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie** (Dz.Urz. UE 2008 C 111/01). Zalecenia, inaczej niż dyrektywy i rozporządzenia, nie mają mocy wiążącej i należą do kategorii tzw. *soft law* – miękkiego prawa. Forma ta pozwala na zachowanie zróżnicowania rozwiązań prawnych na poziomie państw członkowskich UE oraz umożliwia podejmowanie działań integracyjnych w dziedzinach, w których UE nie ma wyłącznych kompetencji. Mimo że zalecenie nie posiada mocy prawnie wiążącej, może wywoływać pewne skutki, np. potencjalne oczekiwania obywateli i podmiotów gospodarczych powołujących się na wydane zalecenie (Korkea-Aho, 2009). Innym przykładem pośredniej efektywności aktów miękkiego prawa może być pewnego rodzaju ograniczenie elastyczności działań ustawodawcy krajowego zalecanym zestawem definicji zawartych w danym akcie czy zalecanymi procedurami. Warto tu przywołać orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie

Grimaldi. Trybunał orzekł w nim, że sądy krajowe powinny brać pod uwagę postanowienia zaleceń w procesie orzekania w sprawach krajowych (zob. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (druga izba), Salvatore Grimaldi przeciwko Fonds des maladies professionnelles, z dnia 13 grudnia 1989 r., sprawa C-322/88).

W zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. znajduje się rekomendacja stosowania przez państwa członkowskie UE ram kwalifikacji jako narzędzia odniesienia w celu porównywania poziomów kwalifikacji w różnych systemach, zgodnie z ustawodawstwem i praktyką obowiązującymi w danym państwie (pkt 2). Załącznik przedmiotowego zalecenia definiuje kwalifikacje jako „formalny wynik procesu oceny i walidacji uzyskany w sytuacji, w której właściwy organ stwierdza, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z określonymi standardami”. Przez krajowy system kwalifikacji rozumie się „wszystkie aspekty działalności państw członkowskich związane z uznawaniem uczenia się i inne mechanizmy łączące kształcenie i szkolenie z rynkiem pracy i społeczeństwem obywatelskim. Obejmuje on opracowanie i wdrażanie rozwiązań instytucjonalnych i procedur związanych z zapewnianiem jakości, oceną i przyznawaniem kwalifikacji. Krajowy system kwalifikacji może składać się z kilku podsystemów i obejmować krajowe ramy kwalifikacji”.

Rozpatrując szerzej zagadnienie kwalifikacji w systemie prawa UE, warto zauważyć, że zalecenie nie ma wpływu na postanowienia Dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.Urz. L 255 z 30.9.2005, s. 22) oraz nie powinno wpłynąć na dostęp do rynku pracy w przypadku kwalifikacji zawodowych regulowanych ww. dyrektywą, na co wskazuje punkt 11 preambuły zalecenia. Modernizacja dyrektywy z 2013 r. (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/55/UE z dnia 20 listopada 2013 r. zmieniająca dyrektywę 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych i rozporządzenie UE nr 1024/2012 w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym, tzw. rozporządzenie w sprawie IMI, Dz.Urz. L 354 z 28.12.2013, s. 132) nie stanowi również przeszkody dla trwających w Europie prac nad ramami kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie. Punkt 11 preambuły dyrektywy 2013/55/UE wskazuje, że: „Europejskie ramy kwalifikacji są narzędziem mającym służyć propagowaniu przejrzystości i porównywalności kwalifikacji zawodowych oraz mogą stanowić przydatne dodatkowe źródło informacji dla właściwych organów oceniających kwalifikacje zawodowe wydane w innych państwach członkowskich”.

W niniejszym opracowaniu omówiono podstawy prawne krajowych systemów kwalifikacji (w rozumieniu zalecenia dotyczącego ERK), w tym akty prawne regulujące elementy tych systemów, **w wybranych pięciu państwach członkowskich Unii Europejskiej: Austrii, Francji, Irlandii, na Malcie oraz w Wielkiej Brytanii** (z odrębnym omówieniem Szkocji). Są to kraje, które jako pierwsze zaprezentowały swoje raporty referencyjne (raport referencyjny to dokument rządowy przedstawiający zależności między krajową a Europejską Ramą Kwalifikacji oraz wskazujący

na zgodność systemu krajowego z kryteriami referencji określonymi przez Grupę Doradczą ds. ERK, działającą przy Komisji Europejskiej). Najbardziej szczegółowo opisano podstawy prawne irlandzkiego systemu kwalifikacji, między innymi z uwagi na kompleksową regulację funkcjonowania systemu kwalifikacji w ustawie oraz możliwość obserwowania zmian w prawie związanych z powołaniem nowej instytucji do spraw kwalifikacji.

Przywołane państwa znajdują się na różnych etapach zaawansowania prac nad krajową ramą kwalifikacji. Zgodnie z klasyfikacją zaproponowaną przez Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego (*European Centre for the Development of Vocational Training*, CEDEFOP) państwa członkowskie UE można podzielić na te, które znajdują się w fazie:

- decydowania o zakresie i strukturze ramy kwalifikacji,
- konsultowania i testowania wypracowanych rozwiązań,
- wdrażania przyjętych rozwiązań,
- praktycznego funkcjonowania ram i baz kwalifikacji.

Austria pracuje nad stworzeniem zintegrowanego systemu kwalifikacji, Malta – nad zaadaptowaniem i rozwojem przyjętych rozwiązań systemowych. W Irlandii, Francji oraz Wielkiej Brytanii ramy kwalifikacji funkcjonują już jako integralny element wcześniej stworzonego krajowego systemu kwalifikacji.

W państwach poddanych analizie obowiązują różne systemy prawne. „Przez pojęcie systemu prawnego rozumiemy pewien mniej lub bardziej szeroki zespół ustawodawstw krajowych połączonych pewną wspólnością pochodzenia, źródeł, podstawowych koncepcji, metod lub dróg rozwoju” (za: Ancel, 1979). W Austrii i Francji funkcjonuje system prawa kontynentalnego. Głównymi cechami tego systemu są: dominacja prawa stanowionego jako źródła prawa, zakaz tworzenia prawa przez sądy, minimalna rola prawa zwyczajowego oraz uznanie kodeksu, czyli ustawy całościowo regulującej określoną dziedzinę, za najlepszą formę prawa (Stawecki, Winczorek, 2003). W Wielkiej Brytanii i Irlandii obowiązuje system *common law*, który cechuje się ważną rolą sądów oraz brakiem kompleksowych regulacji kodeksowych w poszczególnych gałęziach prawa. Na Malcie natomiast działa tzw. system mieszany, który łączy elementy charakterystyczne dla obydwu opisanych wyżej porządków.

W opracowaniu zostały wykorzystane wyniki prowadzonej w 2012 roku kwerendy dostępnych dokumentów z zakresu funkcjonowania zagranicznych systemów kwalifikacji (przede wszystkim krajowych raportów referencyjnych i raportów przygotowanych przez CEDEFOP) oraz analizy dostępnych aktów prawnych. Wybór państw podlegających analizie był warunkowany przede wszystkim dostępnością krajowych raportów referencyjnych oraz chęcią zobrazowania różnego poziomu zaawansowania prac nad wprowadzaniem krajowych ram kwalifikacji (por. tabela 1). Taki, a nie inny dobór państw pozwala także na przedstawienie rozwiązań stosowanych w różnych systemach edukacji (np. Francja – system scentralizowany, Austria – system podziału kompetencji między federację a kraje związkowe).

Tabela 1. Akty prawne regulujące wybrane elementy systemów kwalifikacji (Austria, Francja, Irlandia, Malta, Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii)

Państwo	Akty prawne	Rok wydania aktu	Data przedstawienia raportu referencyjnego
Austria	–	–	grudzień 2011
Francja	<i>French Education Code</i>	2000	październik 2010
	<i>French Labour Code</i>	1974 (t.j. 1997)	
	<i>French law of 17 January 2002</i>	2002	
Irlandia	<i>Qualifications and Quality Assurance (Education and Training) Act (2012)</i>	2012	czerwiec 2009
Malta	<i>Education Act</i>	2012 (nowelizacja)	wrzesień 2009
	<i>Legal notice 294 of 2012, Malta Qualifications Framework For Lifelong Learning Regulations</i>		
	<i>Legal notice 295 of 2012, Validation of non-formal and informal learning regulations</i>	2012	
Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii	<i>Legal notice 296 of 2012, Further and Higher education (licensing, accreditation and quality assurance) Regulations</i>		marzec 2010
	<i>Apprenticeship, Skills, Children and Learning Act (2009)</i>	2009	
	<i>Education Act</i>	2011	

Źródło: opracowanie własne.

§ 1. Austria

Źródła prawa. Podstawy prawne funkcjonowania systemu edukacji

Austria jest państwem federalnym, składającym się z dziewięciu krajów związkowych mających własne konstytucje. Prawo austriackie jest prawem stanowionym, w którym najwyższym rangą aktem jest konstytucja federalna (*Bundesverfassungsgesetz*, BVG, BGBl. I Nr 127/2009). Przyznaje ona uprawnienia ustawodawcze zarówno organom federalnym, jak i organom krajów związkowych. Jak podkreśla P. Sarnecki (1999), podział rzeczowy kompetencji w sprawach publicznych krzyżuje się z podziałem na funkcje państwowe oraz z podziałem na administrację federalną i krajową. Austriacki porządek konstytucyjny opiera się na następujących zasadach:

- zasada państwa demokratycznego,
- zasada podziału władzy,
- zasada państwa prawnego,
- zasada republikańskiej formy państwa,
- zasada państwa federalnego,
- zasada państwa liberalnego.

Austriacki system edukacji jest podobny do systemu szwajcarskiego i niemieckiego. Prawo krajów związkowych musi być podporządkowane konstytucji oraz prawu federalnemu (Oehlboeck i Gerstner, 2014). Autonomia konstytucyjna krajów związkowych w Austrii jest nieco bardziej zawężona, niż ma to miejsce w innych państwach federalnych, gdyż już sama konstytucja federalna zawiera liczne przepisy determinujące strukturę i funkcjonowanie organów krajowych (Sarnecki, 1999). Kompetencje ustawodawcze w zakresie edukacji zostały podzielone między federację i kraje związkowe, przy czym to na federacji spoczywa odpowiedzialność za funkcjonowanie austriackiego systemu edukacji. W sprawach enumeratywnie wskazanych w konstytucji federacja i kraje związkowe mają wspólne kompetencje ustawodawcze w sektorze edukacji. W 2005 roku uchwalono poprawkę do konstytucji Austrii [art. 14 (5a)] (*Bundesverfassungsgesetz, mit dem das Bundes-Verfassungsgesetz hinsichtlich des Schulwesens geändert wird*, BGBl. I Nr 31/2005), przewidującą, że szkoły austriackie są zobligowane do zapewniania najwyższych standardów edukacyjnych oraz najlepszej możliwej do osiągnięcia jakości systemu edukacji.

Zdobywanie kwalifikacji w ramach systemu kształcenia szkolnego jest regulowane między innymi przez ustawę *Schulorganisationsgesetz* (SchOG, BGBl. I Nr 242/196) oraz *Schulunterrichtsgesetz* (SchUG, BGBl. I Nr 472/1986), szkolnictwo zawodowe – przez ustawę *Berufsausbildungsgesetz* (BAG, BGBl. I Nr 142/1969), szkolnictwo wyższe – między innymi przez ustawę *Universitätsgesetz* (UnivG, BGBl. I Nr 120/2002) oraz *Fachhochschul-Studiengesetz* (FHStG, BGBl. I Nr. 340/1993). Osobne akty prawne regulują uzyskiwanie kwalifikacji w danym sektorze, np. w rolnictwie i leśnictwie

– ustawa *Land- und forstwirtschaftliches Berufsausbildungsgesetz* (LFBAG, BGBl. I Nr 298/1990), w sektorze medycznym – między innymi ustawa *Bundesgesetz über Gesundheits- und Krankenpflegeberufe* (GuKG, BGBl. I Nr 108/1997).

Za kształcenie i zdobywanie kwalifikacji w sposób formalny odpowiadają poszczególne departamenty ministerstw. Przykładowo w gestii Federalnego Ministerstwa Edukacji, Sztuki i Kultury znajdują się kwalifikacje z sektora edukacji; Federalnego Ministerstwa Gospodarki, Rodziny i Młodzieży oraz partnerów społecznych (przedstawiciele pracowników i pracodawców federalnych oraz regionalnych ciał doradczych reprezentujących podmioty zapewniające nauką rzemiosła) – kwalifikacje uzyskiwane w ramach szkoleń zawodowych prowadzonych przez firmy; Federalnego Ministerstwa Zdrowia – kwalifikacje uzyskiwane w ramach szkoleń zawodowych dla większości zawodów medycznych.

Kształcenie zawodowe w Austrii prowadzą zarówno szkoły, jak i organizacje branżowe (*Austrian EQF Referencing Report*, 2011). Jednym ze sposobów zdobycia kwalifikacji zawodowych jest udział w szkoleniu prowadzonym przez firmę oraz równoległe uczęszczanie do szkoły zawodowej w niepełnym wymiarze godzin. Innym sposobem jest uczestnictwo wyłącznie w zajęciach oferowanych przez szkoły zawodowe. **Różnorodność sposobów zdobywania kwalifikacji zawodowych była jednym z czynników wpływających na próby zaprojektowania kompleksowego systemu kwalifikacji z jasnym opisem poszczególnych kwalifikacji i sposobu ich uzyskania** (Lachmayr i Löffler, 2012, Tütlys, 2010).

Austriacka rama kwalifikacji

W 2006 roku utworzono specjalne grupy robocze do spraw ramy kwalifikacji. Rok później powołano Krajowy Komitet Sterujący – ciało decyzyjne składające się z 23 członków (pracowników właściwych ministerstw, partnerów społecznych, przedstawicieli krajów związkowych oraz dwóch przedstawicieli sektora szkolnictwa wyższego). Prace komitetu są koordynowane przez Federalne Ministerstwo Edukacji, Sztuki i Kultury oraz Federalne Ministerstwo Nauki i Badań. Ministerstwa te odpowiadają za wdrażanie krajowej ramy kwalifikacji. Konsultacje krajowe dotyczące wprowadzania ramy kwalifikacji miały miejsce między styczniem a czerwcem 2008 roku. W ramach procedury konsultacyjnej zostało zgłoszonych ponad 270 opinii na temat założeń projektowanego systemu kwalifikacji (*Konsultationspapier*, 2008).

W listopadzie 2008 roku zespół ekspertów odpowiedzialnych za analizę wyników konsultacji przedstawił Komitetowi Sterującemu swoje wnioski i rekomendacje, wśród których wskazał na potrzebę wdrożenia krajowej ramy kwalifikacji (*Bericht der Expertengruppe. Konsolidierung der Stellungnahmen zum Konsultationspapier zum österreichischen Nationalen Qualifikationsrahmen NQR*, 2008). Zobowiązanie do wdrożenia ramy znalazło się również w dokumencie zawierającym kierunek prac rządu federalnego na lata 2008–2013 (*Die Umsetzung des Nationalen Qualifikationsrahmens soll die Transparenz formal und nonformal erworbener Qualifikationen und damit die Durchlässigkeit des*

gesamten Bildungswesens national und europaweit gemäß den Leitlinien des Europäischen Qualifikationsrahmens fördern. Za: Regierungsprogramm 2008–2013). W 2009 roku Federalne Ministerstwo Edukacji, Sztuki i Kultury oraz Federalne Ministerstwo Nauki i Badań wydały dokument strategiczny przedstawiający plan wprowadzenia ramy kwalifikacji, zorganizowany wokół trzech głównych modułów (*Aufbau eines Nationalen Qualifikationsrahmens in Österreich. Schlussfolgerungen, Grundsatzentscheidungen und Maßnahmen nach Abschluss des NQR Konsultationsverfahrens*, 2009):

- kwalifikacje uzyskiwane w toku edukacji formalnej (szkoły, uniwersytety, szkolnictwo zawodowe),
- kwalifikacje uzyskiwane w toku edukacji pozaformalnej (np. edukacja osób dorosłych),
- kwalifikacje uzyskiwane w wyniku uczenia się nieformalnego.

Projekt austriackiej ramy kwalifikacji obejmuje wszystkie formy uczenia się. Zgodnie z propozycjami właściwych ministerstw austriacka rama powinna mieć charakter przewodnika dla obywateli, a nie regulatora kwalifikacji (Luomi-Messerer, 2009).

W 2010 roku utworzono Krajowy Punkt Koordynacyjny austriackiej ramy kwalifikacji, odpowiedzialny za przypisywanie kwalifikacji do odpowiednich poziomów krajowej ramy kwalifikacji. Został on umiejscowiony w Krajowej Agencji do spraw Programu uczenia się przez całe życie, będącej jednostką Austriackiej Agencji Współpracy Międzynarodowej w zakresie Edukacji i Nauki (*Österreichische Austauschdienst Gesellschaft*, OeAD-GmbH). Wśród głównych zadań Krajowego Punktu Koordynacyjnego można wymienić:

- zapewnienie wsparcia w procesie implementacji i rozwoju krajowej ramy kwalifikacji,
- utworzenie rejestru krajowej ramy kwalifikacji,
- stworzenie internetowego portalu informacyjnego o ramie kwalifikacji,
- działania promocyjne,
- doradztwo,
- tworzenie sieci podmiotów zainteresowanych funkcjonowaniem krajowej ramy kwalifikacji.

Warto zauważyć, że **w procesie wdrażania austriackiej ramy kwalifikacji aktywnie uczestniczą związki zawodowe, stowarzyszenia i izby przemysłowo-handlowe**. Podmioty te biorą udział między innymi w pracach nad opisem danej kwalifikacji i przypisaniem jej właściwego poziomu w ramie (Luomi-Messerer, 2009). Na włączenie interesariuszy w prace nad krajową ramą kwalifikacji zwracała uwagę federacja austriackich związków zawodowych (*Der Österreichische Gewerkschaftsbund*, ÖGB). Do dokumentu, który został przesłany do konsultacji w 2008 roku, odniosła się w następujący sposób:

Szczególnie pozytywnym aspektem, zasługującym na podkreślenie, jest duże zaangażowanie interesariuszy już na etapie tworzenia dokumentu konsultacyjnego; uwagę zwraca również charakter prac, w tym wykorzystanie pomocy naukowców oraz organizacja dużej liczby wydarzeń informacyjnych (Lachmayr i Löffler, 2012).

W 2011 roku rozpoczęto fazę pilotażu – przypisywania wybranych kwalifikacji z sektora szkolnictwa wyższego do ramy – oraz testowania tego procesu. Kwalifikacje z sektora szkolnictwa wyższego mają być przypisane do poziomów 6–8 krajowej ramy kwalifikacji (Holoubek i Köchle, 2011). W założeniach przedstawionych w austriackim raporcie referencyjnym przypisywanie kwalifikacji do krajowej ramy kwalifikacji jest procedurą o charakterze fakultatywnym. Kwestiami, które nadal wymagają rozstrzygnięcia systemowego, są między innymi sposób wprowadzenia ramy do austriackiego porządku prawnego oraz własność kwalifikacji. Austria nie ma również określonego procesu walidacji kompetencji zdobytych w toku edukacji pozaformalnej i nieformalnego uczenia się. Działania zmierzające ku wprowadzeniu ram kwalifikacji są okazją do wdrożenia regulacji w tym zakresie (Luomi-Messerer, 2009).

Austriacka rama kwalifikacji posłuży jako punkt odniesienia dla wszystkich podmiotów sektora edukacji. Zwiększyć się ma tym samym łatwość identyfikowania kwalifikacji oraz uznawania różnych form nauki prowadzących do uzyskania tej samej kwalifikacji (*Starke Bildung. Starker Standort. Bildung in Österreich. Positionen und Forderungen Abteilung für Bildungspolitik*, 2010). Kwalifikacje, do których zostanie przypisany odpowiedni poziom w ramie, mają w przyszłości znaleźć się w rejestrze prowadzonym przez Krajowy Punkt Koordynacyjny. Rejestr ten ma być również głównym narzędziem promowania austriackiej ramy kwalifikacji, na co wskazuje raport referencyjny. Kompletne wdrożenie ramy kwalifikacji przewidywane było na 2013 rok, zamierzenie to nie zostało jednak zrealizowane do czasu oddania do druku niniejszego opracowania (marzec 2015).

Wybrane akty prawne

Zagadnienia dotyczące kwalifikacji są w Austrii regulowane przez szereg ustaw i rozporządzeń do ustaw (obowiązuje np. szereg aktów prawnych dotyczących nadawania kwalifikacji w sektorze medycznym). Istnieje również szereg aktów prawnych właściwych wyłącznie dla danego sektora. Nie uchwalono dotychczas aktu prawnego kompleksowo regulującego system kwalifikacji lub określającego status prawny krajowej ramy kwalifikacji. Przedstawiona niżej lista obejmuje wybrane akty prawne regulujące określone elementy systemu kwalifikacji, takie jak nadawanie certyfikatów czy zasady prowadzenia szkoleń.

- *Universitätsgesetz* (BGBl. I Nr 120/2002, 2002) – w ustawie tej po raz pierwszy w austriackim systemie prawnym użyto pojęcia *profil kwalifikacji* oraz wprowadzono Europejski System Transferu Punktów (ECTS) dla szkolnictwa wyższego; ustawa określa efekty uczenia się po każdym etapie nauki w sektorze szkolnictwa wyższego,
- *Berufsausbildungsgesetzes* (BGBl. Nr 142/1969, 1969) – ustawa ta reguluje nadawanie certyfikatów potwierdzających kwalifikacje zawodowe; stanowi podstawę prawną dla tzw. *dual training system* (zob. Federal Ministry of Economy, Youth and Family, 2012),
- *Arbeitsmarktservicegesetz* (BGBl. Nr 313/1994, 1994) – ustawa ta uznaje podnoszenie poziomu kwalifikacji w społeczeństwie za jeden z celów strategicznych austriackiego rynku pracy; wskazuje również na konieczność prowadzenia szkoleń odpowiadających na potrzeby rynku.

§ 2. Francja

Źródła prawa. Podstawy prawne funkcjonowania systemu edukacji

We francuskim systemie prawa najwyższym rangą aktem prawnym jest konstytucja, zawierająca następujące zasady funkcjonowania państwa:

- zasada republikanizmu,
- zasada niepodzielności Republiki,
- zasada decentralizacji,
- zasada pluralizmu politycznego,
- zasada państwa socjalnego,
- zasada świeckości państwa.

Kolejne miejsca w hierarchii źródeł prawa zajmują: umowy międzynarodowe, prawo Unii Europejskiej, ustawy organiczne (*lois organiques*), ustawy i ordonanse zatwierdzone przez parlament (dekrety z mocą ustawy), ogólne zasady prawa oraz przepisy o charakterze wykonawczym (dekrety, rozporządzenia, okólniki). Przedstawiona hierarchia nie wynika wyłącznie z postanowień konstytucji, ale również z orzecznictwa i praktyki konstytucyjnej.

Francuski system edukacji jest systemem scentralizowanym (między innymi w zakresie obowiązujących podstaw programowych nauczania oraz zasad przyznawania certyfikatów), a jego podstawy prawne znajdują się w konstytucji Francji, w kodeksie edukacji oraz w kodeksie pracy. Główne zasady francuskiego systemu edukacji to: wolność nauczania, obowiązek szkolny (6–16 lat), bezpłatny dostęp do publicznego systemu edukacji, neutralność i sekularność systemu publicznej edukacji. W 1969 roku wprowadzono we Francji strukturę poziomów wykształcenia zawodowego (*nomenclature des niveaux de formation*). Na tej klasyfikacji opiera się obecnie istniejąca francuska rama kwalifikacji. Klasyfikacja ta została zaprojektowana z myślą o pracodawcach, aby ułatwić im porównywanie kompetencji i kwalifikacji zawodowych z odpowiednim poziomem w systemie edukacji formalnej. Pozwalało to między innymi ustalić wymiar wynagrodzenia pracowników (Zamorano, 2011). Obecnie funkcjonuje we Francji pięciopoziomowa rama kwalifikacji (*Referencing of the National Framework of French Certification in the Light of the European Framework of Certification for Lifelong Learning*, 2010). Planowane jest zastąpienie jej ośmiopoziomową ramą kwalifikacji zgodną z Europejską Ramą Kwalifikacji. Prace nad francuskim systemem kwalifikacji były od początku prowadzone we współpracy z partnerami społecznymi.

Francuska rama kwalifikacji

Instytucją odpowiedzialną za francuskie kwalifikacje jest Krajowa Komisja do spraw Certyfikacji Zawodowej (*Commission nationale de la certification professionnelle*, CNCP). Podlega ona ministrowi właściwemu do spraw kształcenia zawodowego i jest odpowiedzialna za prowadzenie Krajowego Rejestru Kwalifikacji Zawodowych (*Régistre national des certifications professionnelles*, RNCP). CNCP pełni funkcję krajowego punktu koordynacyjnego (NCP) odpowiedzialnego między innymi za koordynację działań związanych z procesem odniesienia (referencji) francuskiej ramy kwalifikacji do Europejskiej Ramy Kwalifikacji.

Wypracowywanie krajowych standardów kwalifikacji zawodowych odbywa się przy udziale podmiotów reprezentujących poszczególne sektory gospodarki.

Prace takie toczą się w ramach komisji konsultacyjnych do spraw zawodów (*Commissions Professionnelles Consultatives*, CPCs). Pierwsze CPCs zostały utworzone w 1972 roku. Są to ciała konsultacyjne, w których wszyscy interesariusze (państwo, przedstawiciele pracodawców i pracowników, eksperci) pracują wspólnie nad rozwojem, przeglądem i aktualizacją kwalifikacji zawodowych (Speake, 2007).

We francuskiej ramie kwalifikacji funkcjonują trzy rodzaje certyfikatów:

- dyplomy (tytuły) zawodowe wydawane w imieniu państwa (dyplomy zawodowe oraz sposób ich wydawania przez państwo podlegają zasadom określonym we *French Education Code* oraz tytuły nadawane w szkolnictwie wyższym),
- certyfikaty potwierdzające kwalifikacje zawodowe, wydawane przez dane branże pod nadzorem właściwych partnerów społecznych,
- tytuły lub certyfikaty nadawane przez izby handlowe oraz instytucje publiczne i prywatne.

Informacja o każdej kwalifikacji, która jest wpisywana do rejestru RNCP jest publikowana we francuskim Dzienniku Urzędowym. W RNCP znajdują się kwalifikacje pochodzące zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego. Rejestr jest narzędziem ułatwiającym rozpoznawanie francuskich kwalifikacji przez podmioty nie tylko z francuskiego rynku pracy, lecz także z innych państw europejskich. Rejestr umożliwia porównanie poziomu francuskich certyfikatów z Europejską Ramą Kwalifikacji.

System kwalifikacji. Wybrane akty prawne

We Francji nie obowiązuje jeden akt prawny, który w sposób całościowy regulowałby zasady systemu kwalifikacji. Francuski ustawodawca unormował kwestie związane z funkcjonowaniem instytucji do spraw kwalifikacji, rejestru dyplomów zawodowych oraz walidacji kwalifikacji w następujących aktach prawnych:

- *French Education Code* (2000) – kodeks ten określa zasady wydawania certyfikatów oraz innych dokumentów potwierdzających kwalifikacje, rozpoznawane w całej Francji; zawiera również podstawy prawne działania Krajowego Reje-

stru Kwalifikacji Zawodowych RNCP oraz Krajowej Komisji do spraw Certyfikacji Zawodowej CNCP (*Sous-section 2: Le répertoire national des certifications professionnelles; Sous-section 3: La Commission nationale de certification professionnelle*; art. 335-12-32). Zgodnie z przedmiotowym kodeksem celem prowadzenia rejestru jest dostarczanie aktualnych informacji o dyplomach i dokumentach poświadczających kwalifikacje, co ma poprawiać dostęp do miejsc pracy, zarządzanie zasobami ludzkimi i mobilność zawodową; art. 335-16 kodeksu określają procedurę, zgodnie z którą dyplomy oraz dokumenty poświadczające kwalifikacje zawodowe mogą zostać zarejestrowane w RNCP; kodeks reguluje ponadto następujące zagadnienia:

- określanie składu CNCP,
 - określanie składu ciała doradczego CNCP,
 - określanie struktury i zadań CNCP (sekretariat krajowy i sekretariaty regionalne),
 - określanie wytycznych dotyczących obowiązku przedkładania przez przewodniczącego CNCP rocznego sprawozdania premierowi,
 - zasady podejmowania decyzji i przeprowadzania głosowań w CNCP,
 - zasady działania specjalnej komisji wewnętrznej CNCP, odpowiedzialnej za sprawdzanie zgłaszanych aplikacji o wpis do rejestru.
- *French law of 17 January 2002* – ustawa ta umożliwia osobom uczącym się dostęp do kwalifikacji bez konieczności uczenia się w systemie edukacji formalnej.
 - *French Labour Code* (1974, t.j. 1997) – kodeks gwarantuje dostęp do procesu walidacji (*validation des acquis de l'expérience, VAE*), działającego we Francji od 2002 roku, oraz opisuje jego etapy (art. 900-1); każdy pracownik ma prawo poddać walidacji i ocenie doświadczenie zawodowe i osobiste zdobyte w celu uzyskania dyplomu, tytułu zawodowego, świadectwa kwalifikacji lub jego części; wartość wiedzy i umiejętności zdobytych w pracy jest potwierdzana w procesie walidacji przez przyznanie odpowiedniego dyplomu (zob. Eurydice, 2009/2010).
 - *The law of 24 November 2009* – ustawa stanowi podstawę prawną stworzenia spisu dyplomów zawodowych (*inventaire*), niespełniających warunków uzyskania wpisu do rejestru dyplomów RNCP (art. 22 ustawy).

Portal Legi France umożliwia śledzenie zmian w składzie Krajowej Komisji do spraw Certyfikacji Zawodowej CNCP. Zmiany w składzie CNCP ogłaszane są w akcie wykonawczym, tzw. *arrete*.

§ 3. Irlandia

Źródła prawa. Podstawy prawne funkcjonowania systemu edukacji

Irlandzki system prawny należy do systemu *common law*, w którym ważnym źródłem prawa jest orzecznictwo sądów. Najwyższym rangą aktem prawnym w Irlandii jest konstytucja. Ma ona pierwszeństwo przed innymi aktami. Ustawy uchwalane przez parlament noszą nazwę prawodawstwa pierwotnego. Natomiast prawodawstwo wtórne obejmuje zarządzenia, rozporządzenia, postanowienia, programy lub statuty, stanowiące w granicach uprawnień ustawowych. Najważniejszym aktem prawnym regulującym system edukacji w Irlandii jest: *Education Act* (1998, znowelizowany w 2012 roku).

Od początku prac związanych z funkcjonowaniem systemu kwalifikacji jednym z założeń systemu kwalifikacji, spójnego i dostosowanego do zmieniających się potrzeb społeczeństwa, było zapewnienie osobom uczącym się wsparcia w procesie uczenia się przez całe życie. Jako jeden z celów wdrożenia ram kwalifikacji wskazywano „umożliwienie uczenia się na każdym etapie życia, adekwatnie do potrzeb danej osoby oraz umożliwienie walidacji umiejętności, nabytych w ciągu swojego życia” (National Qualifications Authority of Ireland, 2009). Z punktu widzenia irlandzkich decydentów do rozwoju społeczeństwa uczącego się przez całe życie nieodzowna jest dobrze funkcjonująca rama kwalifikacji, dostępna dla wszystkich obywateli (National Qualifications Authority of Ireland, 2003).

Irlandzka rama kwalifikacji

Przed wprowadzeniem w Irlandii krajowej rami kwalifikacji były przyznawane przez kilka agencji i podmiotów państwowych. Podczas prac nad irlandzką ramą kwalifikacji wykorzystywano rozwiązania funkcjonujące w Australii i Nowej Zelandii. Wprowadzona w roku 2003 rama jest definiowana jako podmiot uznawany zarówno w kraju, jak i za granicą, dzięki któremu efekty uczenia się mogą być zmierzone i porównywalne. **Irlandzka rama kwalifikacji składa się z 10 poziomów, opartych na wiedzy, umiejętnościach oraz kompetencjach. Obejmuje ona wszystkie dyplomy przyznawane przez państwo.** Pozwala osobom uczącym się porównywać dyplomy oraz planować dalszy rozwój edukacyjny i zawodowy.

Agencją odpowiedzialną za rozwój i funkcjonowanie krajowej rami kwalifikacji jest *Quality and Qualifications Ireland (QQI)* – irlandzka instytucja do spraw kwalifikacji i zapewniania jakości, która przejęła zarządzanie krajową ramą kwalifikacji oraz zadania realizowane dotychczas przez *Higher Education and Training Awards Council (HETAC)*, *Further Education and Training Awards Council (FETAC)*, *National Qualifications Authority of Ireland (NQAI)*.

Wśród zadań QQI znajdują się między innymi:

- zapewnianie osobom uczącym się informacji o dostępnych dyplomach oraz ścieżkach edukacyjnych prowadzących do uzyskania konkretnych dyplomów,
- prowadzenie rejestru podmiotów oferujących kwalifikacje,
- proponowanie konkretnych rozwiązań prawnych w zakresie systemu kwalifikacji,
- monitorowanie programów edukacyjnych i szkoleniowych przygotowujących do uzyskania dyplomów,
- określanie procedur dostępu osób uczących się do programów edukacyjnych i szkoleniowych,
- zapewnianie ochrony interesów osób uczących się.

W związku z wejściem w życie ustawy *Qualifications and Quality Assurance (Education and Training) Act (Irish Statute Book 2012, No. 28)* trwają działania dostosowujące funkcjonowanie systemu kwalifikacji do postanowień nowej ustawy.

System kwalifikacji. Wybrane akty prawne

System kwalifikacji w Irlandii jest kompleksowo regulowany w jednej ustawie. Poniżej został przedstawiony skrócony rys historyczny ustawodawstwa irlandzkiego w zakresie kwalifikacji.

Qualifications (Education and Training) Act (Irish Statute Book 1999, No. 26) – ustawa ta stanowiła podstawę prawną irlandzkiej ramy kwalifikacji, której działanie zainaugurowano w 2003 roku. Ustawa została uchwalona z myślą o umieszczeniu w centrum systemu edukacji potrzeb osób uczących się (Department of Education and Science, 2009). Na mocy przedmiotowej ustawy powołano *Higher Education and Training Awards Council (HETAC)*, *Further Education and Training Awards Council (FETAC)* oraz *National Qualifications Authority of Ireland (NQAI)*. Art. 7 *Qualifications Act* wskazuje na powołanie ramy kwalifikacji, opartej na wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach, oraz zarządzanie nią jako na główne zadania instytucji do spraw kwalifikacji *Qualifications Authority (The objects of the Authority shall be as follows: [a] to establish and maintain a framework, being a framework for the development, recognition and award of qualifications in the State [in this Act referred to as a "framework of qualifications"], based on standards of knowledge, skill or competence to be acquired by learners).*

Art. 8 ust. 2d zobowiązywał NQAI do określania i publikowania procedur dostępu do poszczególnych ścieżek edukacji oraz możliwości dalszego rozwoju edukacyjnego – procedury te mają być implementowane przez podmioty oferujące usługi edukacyjne i szkolenia (OECD, National Qualifications Authority of Ireland, 2003).

Ustawa *Qualifications and Quality Assurance (Education and Training) Act (Irish Statute Book 2012, No. 28)* uchyliła całkowicie wyżej przywołaną ustawę z roku 1999 i powołała jedną agencję krajową *Qualifications and Quality Ireland (QQI)*, która zastąpiła FETAC, HETAC, NQAI oraz IUQB (*Irish Universities Quality Board*). Ustawa składa się z dziesięciu rozdziałów oraz trzech załączników, których wybrane elementy przedstawione są poniżej:

- rozdział pierwszy zawiera między innymi definicje pojęć używanych w ustawie, upoważnienie ministra do spraw edukacji i umiejętności do wydawania aktów wykonawczych do ustawy, określenie zakresu i wymiaru kar za nieprzestrzeganie postanowień ustawy (np. kar dla pracownika instytucji do spraw kwalifikacji obowiązanego do nieujawniania danych osobowych obywateli),
- rozdział drugi dotyczy sposobu funkcjonowania instytucji QQI; wymienia funkcje instytucji, upoważnia właściwego ministra do nadzoru nad działalnością instytucji, określa: zasady współpracy z innymi instytucjami, sposób zarządzania instytucją, zakres zadań i obowiązków dyrektora zarządzającego QQI oraz zakres jego odpowiedzialności przed komisjami parlamentarnymi, zasady transferu pracowników dotychczas funkcjonujących instytucji do spraw kwalifikacji, postanowienia dotyczące polityki kadrowej instytucji oraz jej finansowania,
- rozdział trzeci dotyczy zapewniania jakości; określa zasady prowadzenia polityki zapewniania jakości przez QQI, obowiązki podmiotów oferujących kwalifikacje w zakresie zapewniania jakości, zasady weryfikowania przez QQI procedur zapewniania jakości,
- rozdział czwarty jest poświęcony funkcjonowaniu krajowej ramy kwalifikacji; wskazuje między innymi obowiązki QQI w zakresie określenia zasad walidacji programów szkoleniowych i edukacyjnych; upoważnia QQI do określenia zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wymaganych dla danej kwalifikacji; określa uprawnienia QQI względem innych podmiotów,
- rozdział piąty dotyczy międzynarodowego znaku edukacyjnego; zawiera między innymi uprawnienia QQI do ustalania standardów programów edukacyjnych dla studentów niebędących obywatelami Irlandii oraz prowadzenia nadzoru w tym zakresie, a także zasady przyznawania międzynarodowego znaku edukacyjnego oraz pobierania opłat za ten znak,
- rozdział szósty dotyczy ochrony osób uczących się; zawiera między innymi postanowienia o zakresie ochrony osób uczących się oraz obowiązkach instytucji do spraw kwalifikacji w zakresie pomocy udzielanej osobom uczącym się,
- rozdział siódmy jest poświęcony odwołaniom; powołuje specjalny podmiot do spraw odwołań od decyzji QQI, zawiera również upoważnienie ustawowe do określenia na podstawie ustawy procedur odwoławczych,
- rozdział ósmy porusza kwestię rozwiązania dotychczas funkcjonujących instytucji do spraw kwalifikacji (NQAI, FETAC, HETAC); reguluje między innymi kwestie przeniesienia praw do nieruchomości będących własnością dotychczas funkcjonujących instytucji, zobowiązań, a także kontynuacji obowiązywania licencji oraz pozwoleń przyznanych przez rozwiązywane instytucje,
- rozdział dziewiąty obejmuje zagadnienia różne, między innymi kwestię powołania rejestru podmiotów oferujących kwalifikacje, bazy danych kwalifikacji znajdujących się w krajowej ramie kwalifikacji oraz opłat nakładanych przez QQI,
- rozdział dziesiąty zawiera przepisy dotyczące obowiązywania postanowień wcześniejszych aktów z 1999 i 1997 roku; załącznik 1 opisuje zasady działania QQI; załącznik 2 określa zakres obowiązywania pozostałych aktów dotyczących kwalifikacji; załącznik 3 wskazuje na zmiany wprowadzane w innych aktach prawnych w związku z wejściem w życie przedmiotowej ustawy.

§ 4. Malta

Źródła prawa. Podstawy prawne funkcjonowania systemu edukacji

Najwyższym rangą aktem normatywnym na Malcie jest konstytucja. Do pozostałych źródeł prawa należą: ustawy, rozporządzenia, regulacje, zarządzenia, statuty oraz prawo Unii Europejskiej, mające pierwszeństwo przed prawem krajowym. Znaczący wpływ na obecny kształt maltańskiego systemu prawa oraz systemu parlamentarnego miało angielskie prawo zwyczajowe, dlatego też system ten jest określany jako mieszany, tj. zawierający elementy charakterystyczne zarówno dla prawa kontynentalnego, jak i dla *common law*.

Podstawy prawne funkcjonowania systemu edukacji na Malcie zostały określone w drugim rozdziale konstytucji oraz w ustawie *Education Act*, ogłoszonej w 1988 roku i nowelizowanej w latach 2006 i 2012. Zgodnie z tą ustawą: „Działania rządu maltańskiego ukierunkowane są na zwiększenie udziału młodych ludzi kontynuujących kształcenie po zakończeniu edukacji obowiązkowej oraz na promowanie uczenia się przez całe życie”. Edukacja stanowi jeden z sektorów priorytetowych w krajowym programie reform Malty.

Maltańska rama kwalifikacji

W 2007 roku Malta jako jedno z pierwszych państw europejskich wprowadziła krajową ramę kwalifikacji. Jest ona definiowana przez Maltańczyków jako „mapa” określająca poziomy wiedzy, umiejętności i kompetencji oraz wskazująca drogę podnoszenia kwalifikacji przez korzystanie z ofert edukacyjnych i szkoleniowych. Maltańska rama kwalifikacji w czytelny sposób pokazuje dostępne ścieżki edukacyjne oraz umożliwia dostęp do informacji o szkoleniach i możliwości nauki. Jej stworzenie jest postrzegane jako kolejny krok w reformowaniu systemu edukacji i podkreślania istoty efektów uczenia się. **Maltański system kwalifikacji ma obejmować edukację formalną i pozaformalną oraz uczenie się nieformalne, od edukacji obowiązkowej po kształcenie poprzedzające uzyskanie doktoratu oraz uczenie się osób dorosłych.**

W 2012 roku odbywały się regularne spotkania z podmiotami, będącymi dostawcami kwalifikacji, w celu wypracowania wspólnego stanowiska w procesie przypisywania kwalifikacji do poziomów. Rozwój maltańskiej ramy kwalifikacji ma przyspieszyć reformy edukacyjne, pomóc we wprowadzeniu innowacyjnych rozwiązań w edukacji oraz przyczynić się do rozwoju nowej kultury uczenia się opartej na efektach. Maltańska ustawa o zmianie ustawy o edukacji z 13 lipca 2012 r. (Act No. XIII of 2012) ustanowiła *National Commission for Further and Higher Education* (NCFHE). Wśród jej zadań znajdują się między innymi: promocja i rozwój uczenia

się przez całe życie, wykonywanie zadań *Malta Qualifications Recognition Information Centre*, promowanie i rozwijanie maltańskiej ramy kwalifikacji, zatwierdzanie i zapewnianie publikacji krajowych standardów wiedzy, umiejętności i kompetencji dla poszczególnych sektorów rynku pracy; walidowanie nieformalnego i pozaformalnego uczenia się oraz określanie poziomu maltańskiej ramy, proponowanie rozwiązań w zakresie polityki dotyczącej uczenia się. Ustawa o zmianie ustawy o edukacji z 13 lipca 2012 r. wprowadza również obowiązek prowadzenia przez *National Commission for Further and Higher Education* (NCFHE) rejestru kwalifikacji przypisanych do maltańskiej ramy kwalifikacji (art. 13 lit. g).

Legal notice 294 of 2012, Malta Qualifications Framework for Lifelong Learning Regulations, zwane dalej „rozporządzeniem 294/2012”, wprowadza dodatkowe zadania i funkcje, jakie pełnić ma *National Commission for Further and Higher Education* (art. 4 ust. 2 rozporządzenia 294/2012) oraz nowy podmiot, tzw. koordynator maltańskiej ramy kwalifikacji, wybierany przez NCFHE, a jednocześnie określa jego zakres działań. W maltańskim rozporządzeniu 294/2012 art. 6 ust. 2 znajduje się uprawnienie NCFHE do nałożenia kary finansowej nieprzekraczającej 2300 euro, w przypadku gdy szkoła lub inny podmiot nie będzie stosował się do przedmiotowego rozporządzenia, w toku procesu szkolenia/nauczania, które ma prowadzić do uzyskania kwalifikacji klasyfikowanej w maltańskiej ramie kwalifikacji. Rozporządzenie powołuje również organ odwoławczy maltańskiej ramy kwalifikacji, określając jego skład, sposób wyboru oraz zadania. Od decyzji tego organu przysługuje odwołanie do sądu apelacyjnego zgodnie z maltańskim kodeksem postępowania cywilnego. Rozporządzenie zawiera opis poziomów kwalifikacji w maltańskiej ramie kwalifikacji.

System kwalifikacji. Wybrane akty prawne

Maltańska rama kwalifikacji została wprowadzona do porządku prawnego na mocy następujących aktów wykonawczych:

- *Education Act* (1988) – nowelizacja tego aktu z 2012 roku zawiera ustawowe definicje: kwalifikacji, zapewniania jakości, uczenia się w systemie formalnym, uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, uczenia się przez całe życie, kształcenia ustawicznego, szkolnictwa wyższego, podmiotu zapewniającego usługi z zakresu szkolnictwa wyższego i ustawicznego, maltańskiej ramy kwalifikacji; za podmiot mający promować maltańską ramę kwalifikacji, proces walidacji uczenia się pozaformalnego oraz prowadzenie rejestru kwalifikacji zawartych w ramie została uznana *National Commission for Further and Higher Education*; nowelizacja zawiera również upoważnienie właściwego ministra do wydawania aktów wykonawczych koniecznych do wykonywania postanowień ustawy; wszystkie postanowienia tej nowelizacji weszły w życie 1 listopada 2013 roku,
- *Legal Notice 294/2012: Malta Qualifications Framework for Lifelong Learning Regulations* – akt ten stanowi podstawę prawną klasyfikacji kwalifikacji i dyplomów (edukacja formalna, pozaformalna i nieformalna) zgodnej z opisem poziomów maltańskiej ramy kwalifikacji; definicje używane w tym akcie należy interpre-

tować zgodnie z postanowieniami ww. nowelizacji ustawy *Education Act 1988* z 2012 roku; w akcie określono liczbę poziomów maltańskiej ramy kwalifikacji oraz rodzaj kwalifikacji, jakie się na nią składają, a także warunki, jakie powinna spełniać kwalifikacja, aby zostać przypisana do ramy; powołano koordynatora do spraw maltańskiej ramy kwalifikacji z określeniem jego zadań oraz Radę Odwoławczą maltańskiej ramy kwalifikacji z określeniem jej składu i zasad procedowania; określono też funkcje i uprawnienia *National Commission for Further and Higher Education*; załącznikiem do rozporządzenia jest szczegółowy schemat ramy kwalifikacji z opisem poszczególnych poziomów,

- *Legal Notice 295/2012: Validation of non-formal and informal learning regulations* – to akt rangi wykonawczej, który reguluje walidację nieformalnego i pozaformalnego uczenia się dla celów klasyfikacji wprowadzonej w maltańskiej ramie kwalifikacji; jako podmiot odpowiedzialny za walidację w maltańskim systemie kwalifikacji oraz przypisywanie jej wyników do odpowiedniego miejsca w maltańskiej ramie kwalifikacji wskazana jest *National Commission for Further and Higher Education*; instytucja ta upoważniona jest do powołania komisji do spraw umiejętności sektorowych (*Sector Skills Committee*), której zadania określone w przedmiotowym akcie to między innymi: powoływanie menedżerów do spraw walidacji, prowadzenie rejestru podmiotów umożliwiających uczenie się nieformalne oraz dyplomów i certyfikatów zdobywanych w ten sposób; prowadzenie walidacji dla osób fizycznych, które chcą przejść przez proces walidacji indywidualnej; w akcie powołano również sektorową radę do spraw odwołań (*Sector Skills Appeal Board*) z określeniem zasad jej działania; akt zawiera delegację dla ministra właściwego do spraw edukacji, który na wniosek komisji do spraw umiejętności sektorowych może określić opłaty za przeprowadzanie procesu walidacji.

§ 5. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii

W systemie prawnym Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii nie obowiązuje jeden nadrzędny akt prawny o randze konstytucji, ale zbiór aktów normatywnych, prawa zwyczajowego, zwyczajów i praktyk konstytucyjnych. W Anglii i Walii źródłami prawa są prawo zwyczajowe oraz ustawy i akty wykonawcze. Na ustawodawstwo Irlandii Północnej składają się ustawy Parlamentu Zjednoczonego Królestwa oraz Zgromadzenia Irlandii Północnej. Obowiązującymi aktami wykonawczymi są rozporządzenia, zarządzenia i dekrety. Prawo zwyczajowe będące elementem północnoirlandzkiego systemu prawa tworzą sędziowie. Z kolei w Szkocji źródłami prawa są prawo zwyczajowe oraz ustawy parlamentu szkockiego i akty wykonawcze.

System edukacji w Zjednoczonym Królestwie jest systemem zdecentralizowanym. **W dziedzinie kwalifikacji zdobywanych w toku edukacji ogólnej oraz kwalifikacji zawodowych Anglia, Walia i Irlandia Północna dążą do zachowania jednolitych, wspólnych rozwiązań, podczas gdy Szkocja tworzy odrębny system** (*Report Referencing the Qualification Frameworks of the United Kingdom to the European Qualifications Framework, 2010*). Odpowiedzialność za funkcjonowanie brytyjskiego systemu edukacji spoczywa nie tylko na administracji rządowej, lecz także na władzach lokalnych oraz innych podmiotach (np. kościoły, organizacje pozarządowe). Podstawę prawną funkcjonowania brytyjskiego systemu edukacji stanowi *Education Act* (2011). Jednym z celów określonych w tej ustawie jest zapewnienie światowych standardów funkcjonowania systemu edukacji w Wielkiej Brytanii. Ponieważ system szkocki istotnie różni się od innych części składowych systemu brytyjskiego, został przedstawiony odrębnie.

Ramy kwalifikacji w Zjednoczonym Królestwie

Prace nad utworzeniem spójnej struktury kwalifikacji w Zjednoczonym Królestwie prowadzono już od lat osiemdziesiątych XX wieku. W 1987 roku wprowadzono w Wielkiej Brytanii *National Vocational Qualifications* (NVQ), strukturę dla kwalifikacji zawodowych, w której wszystkie kwalifikacje były opisane w języku efektów uczenia się. NVQ funkcjonuje do dzisiaj jako część krajowej ramy kwalifikacji. Wraz z powstaniem Europejskiej Ramy Kwalifikacji (ERK) w 2008 roku podjęto starania o zintegrowanie istniejących instrumentów systemu kwalifikacji z ERK. Kwalifikacje zawodowe nadawane na obszarze Wielkiej Brytanii (z wyjątkiem Szkocji) wpisane są do krajowego rejestru kwalifikacji prowadzonego przez *Office of Qualifications and Examinations Regulation* – Ofqual.

System kwalifikacji. Wybrane akty prawne (Anglia, Walia, Irlandia Północna)

Podstawę prawną systemu kwalifikacji Wielkiej Brytanii (Anglia, Walia, Irlandia Północna) stanowią następujące ustawy:

- *Education Act* (1997) – ustawa ta powołała do życia *Qualifications and Curriculum Agency* (QCA); wprowadza także podstawy prawne nadzoru nad przyznawaniem kwalifikacji akademickich i zawodowych,
- *Education and Skills Act* (2008) – ustawa ta nowelizuje *Education Act* w zakresie działania QCA (którego zadania przejęte zostały przez nowo powołany podmiot – Ofqual); wprowadza też nowe przepisy dotyczące edukacji osób dorosłych, szkoleń oraz obowiązku szkolnego,
- *Apprenticeship, Skills, Children and Learning Act* (2009) – ustawa ta powołuje Ofqual, wskazuje cele jego działania, określa obowiązki, wyjaśnia istotę kwalifikacji regulowanych, określa zasady uznawania instytucji przyznających kwalifikacje oraz funkcjonowania rejestru; określa nowe obowiązki władz lokalnych odpowiedzialnych za edukację (*Local Education Authority*); powołuje *Young People's Learning Agency for England*, której zadaniem jest między innymi wspieranie władz lokalnych w wykonywaniu nowych zadań wynikających z ustawy; ustawa uchyliła przepisy prawa dotyczące funkcjonowania QCA, które miało kontynuować prace pod nową nazwą – *Qualifications and Curriculum Development Agency* (QCDA) – i wykonywać zadania powierzone jej w ustawie,
- *Education Act* (2011) – ustawa ta określa nowe funkcje Ofqual (*Part 4*), w tym możliwość nakładania kar finansowych na podmioty niespełniające standardów; określa też działania, jakie powinien podjąć Ofqual przed nałożeniem kar, informacje, jakich powinien udzielić podmiotowi, na który jest nakładana kara, sposób obliczania wysokości kary, sposób naliczania odsetek od nałożonej kary w wypadku opóźnień płatności, sposób, w jaki podmiot, na który nałożono karę, może się odwołać od decyzji Ofqual; podobne uprawnienia zostały również przyznane walijskim ministrom; ustawa określa również zasady przeprowadzenia likwidacji QCDA; oddzielny podrozdział ustawy jest poświęcony doradztwu edukacyjno-zawodowemu.

System edukacji i krajowa rama kwalifikacji w Szkocji

Szkocki system edukacji został uregulowany w serii ustaw *Education (Scotland) Act*, wydawanych przez Parlament Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii, ale mających zastosowanie wyłącznie do obszaru Szkocji. Ustawy te są uzupełniane przez zarządzenia. Od 1999 roku wszystkie akty prawne dotyczące edukacji są wydawane przez parlament Szkocji. Jednym z ostatnio wprowadzonych aktów prawa edukacyjnego jest *The Standards in Scotland's Schools etc. Act* (2000).

Prace nad utworzeniem zintegrowanego systemu kwalifikacji i debaty społeczne trwały w Szkocji od lat osiemdziesiątych XX wieku. W 2001 roku została wprowadzona szkocka rama kwalifikacji (*Scottish Credit and Qualifications Framework, SCQF*). Z biegiem lat ulegała jednak zmianom, w tym przedefiniowaniu podstaw działania. Szkocka rama obejmuje wszystkie typy kwalifikacji oraz wspiera osoby

w każdym wieku i w każdej sytuacji życiowej, które chcą się uczyć. Pomaga też pracodawcom i nauczycielom w szybkim odnalezieniu informacji o kwalifikacjach dostępnych w Szkocji oraz wskazuje na zależności między poszczególnymi kwalifikacjami. Jednym z kluczowych dokumentów w procesie wdrażania krajowej ramy kwalifikacji jest opublikowany w grudniu 2002 roku krajowy plan wdrożenia systemu (*National Plan for Implementation of the Framework*). Instytucja odpowiedzialna za krajowy system kwalifikacji – *Scottish Credit and Qualifications Framework Partnership* (SCQFP) – skupia i reprezentuje kilka podmiotów: *Quality Assurance Agency for Higher Education*, *Colleges Scotland*, *Scottish Qualifications Authority* oraz *Universities Scotland*, a także ministrów oraz przedstawiciela pracodawców.

System kwalifikacji w Szkocji. Podstawy prawne

Podstawę prawną systemu kwalifikacji w Szkocji stanowią następujące ustawy:

- *Education (Scotland) Act* (1996), znowelizowana przez *Scottish Qualifications Authority Act* (2002) w zakresie funkcjonowania *Scottish Qualifications Authority* (SQA); zmiany wprowadzone w 2002 roku dotyczą między innymi członkostwa w SQA, uprawnień właściwych ministerstw do określania procedur działania SQA, możliwości powołania Rady Doradczej przy SQA oraz zakresu jej uprawnień,
- *Memorandum and Articles of Association of Scottish Credit and Qualifications Framework Partnership* (2006) – dokumenty te określają status prawny SCQFP jako spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Szkocji, powołanej zgodnie z brytyjskim prawem spółek (ustawa *Companies Act*, 2006); w marcu 2007 roku spółka SCQFP uzyskała dodatkowo status organizacji charytatywnej:
 - *Memorandum of Association of Scottish Credit and Qualifications Framework Partnership* – dokument wskazuje główny cel działania spółki (rozwój edukacji przez wspieranie osób w każdym wieku w dostępie do edukacji i szkolnictwa zawodowego oraz przybliżanie pracodawcom i osobom uczącym się systemu kwalifikacji dostępnych w Szkocji, relacji między nimi i możliwości rozwoju kompetencji zawodowych); uznaje szkocką ramę kwalifikacji za narzędzie wspierające uczenie się przez całe życie; określa zakres uprawnień spółki w zakresie realizacji celu statutowego (między innymi: zapewnianie doradztwa, organizowanie konferencji i szkoleń, prowadzenie badań w przedmiotowym zakresie); określa charytatywny charakter działania spółki zgodnie z *Charities and Trustee Investment (Scotland) Act* (2005) oraz *Charities Act* (1993); ogranicza zakres odpowiedzialności wspólników spółki oraz wskazuje sposób przeznaczenia przychodów spółki (zakaz wypłaty dywidendy wspólnikom spółki, obowiązek przeznaczenia całości jej przychodów na promocję celów statutowych),
 - *Articles of Association of Scottish Credit and Qualifications Framework Partnership* – dokument określa instytucje uprawnione do delegowania swoich przedstawicieli do spółki SCQFP oraz zasady przystąpienia do niej i rezygnacji z członkostwa, zwoływania i prowadzenia posiedzeń, podejmowania uchwał, oddawania głosów przez wspólników, powoływania zarządu spółki i zwoływania zebrań; w dokumencie wskazano skład organizacyjny spółki, uprawnienia i obowiązki członków zarządu, kategorie dyrektorów, zakres odpowiedzialności członków, a także szczegółowy sposób wykorzystywania przychodów spółki; na podstawie art. 109 umowy dyrektorzy mogą powołać specjalną komisję do spraw jakości, która miałaby wspomagać działania spółki w zakresie zapewniania jakości działania SCQF.

§ Zakończenie

Materię objętą regulacją w analizowanych aktach prawa krajowego podzielić można według **pięciu głównych zagadnień, na które warto zwrócić uwagę podczas prac nad reformą polskiego systemu kwalifikacji**:

- zdefiniowanie kwalifikacji oraz krajowej ramy kwalifikacji,
- ustanowienie rejestru lub bazy kwalifikacji i określenie procedur jego funkcjonowania,
- powołanie instytucji do spraw kwalifikacji i określenie zasad jej funkcjonowania,
- określenie zasad zapewniania jakości systemu kwalifikacji,
- określenie zasad procesu walidacji nieformalnego i pozaformalnego uczenia się oraz zasad współpracy między podmiotami odpowiedzialnymi za walidację.

Pierwsze z prezentowanych państw – Austria – jest na etapie prowadzenia projektów pilotażowych i wybierania odpowiedniej formy prawnej dla instytucji do spraw kwalifikacji oraz umocowania ram kwalifikacji w systemie prawnym. W styczniu 2015 roku nie obowiązywał jeszcze w Austrii akt prawny, regulujący w sposób kompleksowy system kwalifikacji. Warto monitorować austriacki proces wdrażania ramy kwalifikacji, szczególnie w zakresie zaangażowania partnerów społecznych oraz przedstawicieli regionów. Inspiracją podczas projektowania polskiej ramy może być też sposób wprowadzania nowego podejścia do kwalifikacji przez prace w tzw. trzech korytarzach (edukacja formalna, edukacja pozaformalna, nieformalne uczenie się).

Irlandia oraz Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii były jednymi z pierwszych państw europejskich, które wdrożyły ramę kwalifikacji. Ze względu na dużą mobilność osób uczących się i pracujących, przemieszczających się między obiema wyspami, został wydany specjalny dokument dotyczący kwalifikacji i przekraczania granic (*Qualifications Can Cross Boundaries. A Rough Guide to Comparing Qualifications in the UK and Ireland, 2011*). Porównano w nim wpływ dostosowania systemu irlandzkiego i brytyjskiego do Europejskiej Ramy Kwalifikacji. Obecnie obowiązująca w Irlandii ustawa spójnie i szczegółowo określa funkcjonowanie systemu kwalifikacji oraz instytucji odpowiedzialnej za funkcjonowanie ramy kwalifikacji. Z kolei ustawodawca brytyjski nie przewidział dla systemu kwalifikacji odrębnej ustawy, ale uregulował kwestie dotyczące przyznawania kwalifikacji oraz funkcjonowania instytucji do spraw kwalifikacji w formie ustaw traktujących o zasadach funkcjonowania różnych elementów systemu edukacji. W Szkocji funkcjonowanie podmiotu odpowiedzialnego za krajową ramę kwalifikacji zostało określone w umowie spółki.

Z przykładu kolejnego państwa – Malty – wynika, że stworzenie krajowej ramy kwalifikacji oraz powołanie instytucji odpowiedzialnej za funkcjonowanie systemu kwalifikacji nie wymaga uchwalenia odrębnej ustawy, ale może opierać się na aktach wykonawczych wydanych przez właściwego ministra oraz na nowelizacji ustawy o edukacji.

Przegląd stanu prawnego w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej, prowadzony w ramach projektu systemowego IBE, pozwala stwierdzić, że reformy systemu kwalifikacji często przeprowadzane są przy pomocy nowelizacji ustawy lub wprowadzenia nowej ustawy do porządku prawnego państwa (por. Estonia, Chorwacja, Islandia, Irlandia, Malta, Wielka Brytania, Francja). We wszystkich analizowanych państwach, z wyjątkiem Francji, kwestie dotyczące ramy kwalifikacji ujęto w aktach dotyczących systemu edukacji, bezpośrednio w ustawach bądź w kodeksie systemu edukacji. Ustawodawca francuski kwestie dotyczące walidacji kwalifikacji zdobytych przez doświadczenie zawodowe uregulował dodatkowo w kodeksie pracy. W niektórych wypadkach (np. Malta, Szkocja) można dostrzec związek między wprowadzaniem do krajowego porządku prawnego aktów regulujących funkcjonowanie ram kwalifikacji a trwającymi reformami systemu edukacji i szkolnictwa wyższego. **Obserwacja rozwoju ustawodawstwa europejskiego w zakresie edukacji i kwalifikacji pozwala uznać, że rama kwalifikacji jest narzędziem, które staje się integralną częścią krajowych porządków prawnych państw członkowskich UE.**

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. odpowiada zasadzie pomocniczości, wspierając i uzupełniając działania państw członkowskich poprzez ułatwianie dalszej współpracy między nimi mającej na celu zwiększenie przejrzystości oraz promowanie mobilności i uczenia się przez całe życie. Rekomendowane jest jego wdrożenie do porządku krajowego, zgodnie z krajowym prawem i praktyką. Przywołany akt rekomenduje wyznaczenie krajowych struktur koordynacyjnych w związku z wdrażaniem krajowych ram kwalifikacji, nie sugeruje jednak konkretnych rozwiązań prawnych, które byłyby podstawą funkcjonowania systemów krajowych, kompatybilnych z Europejską Ramą Kwalifikacji. Nadawanie kwalifikacji przypisanych do ERK czy krajowej ramy kwalifikacji może być efektem zarówno konsensusu politycznego i inicjatywy rządu, jak i dobrowolnie wypracowanego kompromisu między decydentami a partnerami społecznymi (Bjornavold i Coles, 2010). Jest to zagadnienie warte dalszej analizy, która mogłaby wykazać stopień otwartości procesu reformy systemów kwalifikacji w Unii Europejskiej na potrzeby organizacji branżowych oraz sektora edukacji.

W tabeli 2 przedstawione są akty obowiązującego prawa krajowego, regulujące materię krajowej ramy kwalifikacji w: Belgii (Flandria), Bułgarii, Cyprze, Czechach, Estonii, Francji, Irlandii, Litwie, Łotwie, Malcie, Słowacji, Słowenii, Węgrzech, Wielkiej Brytanii. Jak zauważa M. Ancel: „Jest oczywiste, że interpretacja porównawcza rzadko dostarcza praktycznego rozwiązania dającego się wykorzystać bezpośrednio. Jednakże może ona często wskazać kierunek i przyczynić się do możliwie najlepszego rozwiązania konkretnego rozważanego przypadku” (Ancel, 1979, s. 153). Niniejsze opracowanie może więc służyć jako tło rozważań nad rozwiązaniami prawnymi, które pomogą uregulować krajowy system kwalifikacji w Polsce w sposób kompleksowy oraz służący rozwojowi rynku pracy i sektora edukacji, a przede wszystkim osobom uczącym się przez całe życie.

Tabela 2. Przegląd prac legislacyjnych – wybrane kraje członkowskie Unii Europejskiej

Kraj	Obowiązujące prawo krajowe regulujące materię krajowej ramy kwalifikacji
Belgia (Flandria)	Ustawa z 30 kwietnia 2009 r.: <i>Flemish Act of 30 April 2009 on the Qualifications Structure</i> , (Belgian Official Gazette [het Belgisch Staatsblad – le Moniteur Belge] 16 July 2009).
Bułgaria	Dekret Rady Ministrów z 2 lutego 2012 r.: <i>Council of Ministers decision No. 96 of 2 February 2012 on the Bulgarian national qualifications framework for lifelong learning</i> .
Cypr	Decyzja Rady Ministrów z 2008 r.: <i>Council of Ministers Decision on creating NQF, 2008 (Decision No 67.445)</i> .
Czechy	Ustawa z 2006 r.: <i>Act 179/2006 Sb., on the Verification and Recognition of Further Education Results</i> .
Estonia	Ustawa z 5 czerwca 2008 r.: <i>Occupational Qualifications Act</i> .
Francja	Kodeks z 1974 r. (t.j. 1997 r.): <i>French Labour Code</i> . Kodeks z 2000 r.: <i>French Education Code</i> . Ustawa z 2002 r.: <i>French law of 17 January 2002</i> . Zbiór aktów wykonawczych do ww. ustaw.
Irlandia	Ustawa z 2012 r.: <i>Qualifications and Quality Assurance Act</i> .
Litwa	Rozporządzenie z maja 2010 r. (zmienione w 2011 r.) powołujące Litewską Ramę Kwalifikacji (LRK), <i>Resolution No. 535</i> .
Łotwa	Rozporządzenie Rady Ministrów z 2008 r. zmienione rozporządzeniem z 2010 r.: <i>Cabinet of Ministers Regulations No. 931 Riga, 5 October 2010 (Minutes No. 51, § 16) Amendments to the Cabinet of Ministers Regulations of 2 December 2008 No. 990 "Regulations on the classification of Latvian education"</i> .
Malta	Ustawa <i>Education Act</i> z 2012 r. oraz zbiór aktów wykonawczych do ustawy, dotyczących zapewniania jakości, walidacji nieformalnego i pozaformalnego uczenia się.
Słowacja	Ustawa z 2009 r., nowelizowana w 2012 r.: <i>Lifelong Learning Act No. 568/2009, adopted in December 2009, Ammended in 2012 (Act No. 315/2012)</i> .
Słowenia	Dekret rządu z 2006 r.: <i>Government decree on the introduction and use of the eight-level classifications system of education and training with two sublevels (OG, No. 46/2006)</i> . Ustawa z 2007 r.: <i>National Professional Qualifications Act</i> , Official Gazette of RS 1/2007 of 5 January 2007.
Węgry	Dekret rządu z 2012 r.: <i>Government decree on comprehensive NQF for lifelong learning</i> .
Wielka Brytania	Ustawa z 2009 r.: <i>Apprenticeships, Skills, Children and Learning Act</i> .

Źródło: Tabela powstała na podstawie informacji dostępnych w krajowych raportach referencyjnych oraz konsultacji z pracownikami wybranych instytucji ds. kwalifikacji. Stan prawny na 31 października 2014 roku.

§ Literatura

Akty prawa UE

Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych; Dz.Urz. L 255 z 30.9.2005.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/55/UE z dnia 20 listopada 2013 r. zmieniającej dyrektywę 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych i rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym („rozporządzenie w sprawie IMI”); Dz.Urz. L 354 z 28.12.2013.

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE), Dz.Urz. UE 2008 C 115, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez protokół o sprostowaniu do Traktatu z Lizbony; Dz.Urz. UE 2009 C 290.

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie; Dz.Urz. UE 2008/C 111/01.

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.Urz. UE 2009/C 155/02).

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.Urz. UE 2009/C 155/01).

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego (Dz.Urz. UE 2012/C 398/01).

Monografie i opracowania

Ancel, M. (1979). *Znaczenie i metody prawa porównawczego*. Warszawa.

Aufbau eines Nationalen Qualifikationsrahmens in Österreich. Schlussfolgerungen, Grundsatzentscheidungen und Maßnahmen nach Abschluss des NQR Konsultationsverfahrens (2009). Wiedeń, http://erwachsenenbildung.at/downloads/service/nqr/_positionspapier200910.pdf

Austrian EQF Referencing Report (2011), http://www.oead.at/fileadmin/III/dateien/lebenslanges_lernen_pdf_word_xls/nqr/EQR-Zuordnungsbericht/Austrian_EQF_Referencing_Report.pdf

Bericht der Expertengruppe. Konsolidierung der Stellungnahmen zum Konsultationspapier zum österreichischen Nationalen Qualifikationsrahmen (NQR) (2008). Wiedeń, http://www.bmukk.gv.at/medienpool/17561/nqr_erg_ksep.pdf

Bjornavold, J. i Coles, M. (2010). *Added Value of National Qualifications Frameworks in Implementing the EQF*.

Bouquet, V. (2009). *The Role of CNCP (Commission Nationale de Certification Professionnelle) as an Accreditation Body. Workshop presentation*, http://agora.cedefop.europa.eu/files/qualifications/WG%201_Bouquet.pdf

CEDEFOP (2010). *The Development of National Qualifications Frameworks in Europe*.

Department of Education and Science (2009). *Amalgamation of Qualifications and Quality Assurance Bodies. Consultation Paper on Implementation*, <https://www.education.ie/en/Publications/Policy-Reports/Amalgamation-of-Qualifications-and-Quality-Assurance-Bodies-Consultation-Paper-on-Implementation-May-2009-.pdf>

Eurydice – CEDEFOP – ETF (2003). *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europe*.

Eurydice (2009/2010). *Organisation of the Education System in France*.

Federal Ministry of Economy, Youth and Family (2012). *Apprenticeship, Dual Vocational Education and Training in Austria. Modern Training with a Future*.

French project working group (2010). *Referencing of the National Framework of French Certification in the Light of the European Framework of Certification for Lifelong Learning*, <http://ec.europa.eu/eqf/uploads/file/Report-FR-NQF-EQF-VF.pdf>

Holoubek, M. i Köchle, C. (2011). *Der nationale Qualifikationsrahmen in Österreich – verfassungsrechtliche Rahmenbedingungen und Rechtsgrundlagen für die Ausgestaltung des Zuordnungsverfahrens und seine Organisation*. Wiedeń.

Konsultationspapier (2008). *Nationaler Qualifikationsrahmen für Österreich*. Wiedeń, http://www.bmukk.gv.at/medienpool/15830/nqr_konpap_08.pdf

Korkea-Aho, E. (2009). EU Soft Law in Domestic Legal Systems: Flexibility and Diversity Guaranteed? *Maastricht Law Journal*, 16(3).

Lachmayr, N. i Löffler, R. (2012). *Final Report on Impact Analysis for Austria*. Wiedeń.

Luomi-Messerer, K. (2009). *EQF-Ref. Wp3: EQF Referencing Process – Exchange of Experience*. Wiedeń, http://www.eqf-ref.eu/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=33&Itemid=

Machowska, A. i Wojtyczek, K. (2004). *Prawo francuskie*, t. 1. Kraków.

Malta Qualifications Council (2007). *Valuing All Learning. A National Qualifications Framework for Lifelong Learning. Guidelines for a Vocational Education and Training Qualifications System for Malta's NQF*, <http://www.mqc.gov.mt/documents-publications?!=1>

Ministry of Education and Employment (2012). *Referencing of the Malta Qualifications Framework (MQF) to the European Qualifications Framework (EQF) and the Qualifications Framework of the European Higher Education Area (QF/EHEA)*.

National Qualifications Authority of Ireland (2003). *Towards a National Framework of Qualifications – Establishment of Policies and Criteria*, <http://www.nqai.ie/docs/publications/11.pdf>

National Qualifications Authority of Ireland (2009). *Referencing of the Irish National Framework of Qualifications (NFQ) to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF)*, http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/eqf/irelandreport_en.pdf

OECD, National Qualifications Authority of Ireland (2003). *The Role of National Qualification Systems in Promoting Lifelong Learning. Background Report for Ireland*, <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/33978011.pdf>

Öhlböck, J. i Gerstner, I. (2014). *The Austrian Legal System and Laws: A Brief Overview*, <http://www.nyulawglobal.org/globalex/Austria1.htm>

Regierungsprogramm 2008–2013, Die Umsetzung des Nationalen Qualifikationsrahmens soll die Transparenz formal und nonformal erworbener Qualifikationen und damit die Durchlässigkeit des gesamten Bildungswesens national und europaweit gemäß den Leitlinien des Europäischen Qualifikationsrahmens fördern, http://www.bmukk.gv.at/medienpool/17408/regierungsprogramm_08_bildun.pdf

Report Referencing the Qualification Frameworks of the United Kingdom to the European Qualifications Framework (2010), http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/eqf/ukreport_en.pdf

Sarnecki, P. (1999). *System konstytucyjny Austrii*. Warszawa.

Speake, L. (2007). *Vocational Education and Training in Scotland and France. A Comparative study*, http://media.education.gouv.fr/file/Europe_et_international/59/8/formation_prof_france_ecosse_EN_115598.pdf

Stawecki, T. i Winczorek, P. (2003). *Wstęp do prawoznawstwa*. Warszawa.

The Quality Assurance Agency for Higher Education (2008). *The Framework for Higher Education Qualifications in England, Wales and Northern Ireland*, <http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/Framework-Higher-Education-Qualifications-08.pdf>

Tütlys, V. (red.) (2010). *EQF Implementation: Impact of National Qualifications Systems' Processes EQF-PROQS*, Vytautas Magnus University, Kaunas.

Wirtschaftskammer Österreich (2010). *Starke Bildung. Starker Standort. Bildung in Österreich. Positionen und Forderungen Abteilung für Bildungspolitik*. Wiedeń.

Young, M. (2010). *National Vocational Qualifications in the United Kingdom: Their Origins and Legacy*, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---ifp_skills/documents/genericdocument/wcms_145934.pdf

Zamorano, E. (red.) (2011). *Final Report: An Exploration of the Use and Potential Use of the European Qualifications Framework in Qualification Recognition Procedures of Four ENIC-NARIC Centres*, <http://www.ciep.fr/en/enic-naricfr/docs/european-qualifications-framework-report.pdf>

Oficjalne internetowe bazy aktów prawnych

Austria: <http://www.ris.bka.gv.at/englische-rv>

Francja: www.legifrance.gouv.fr

Irlandia: <http://www.irishstatutebook.ie/home.html>

Malta: <http://justiceservices.gov.mt/lom.aspx?pageid=24>

Szkocja: <http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/Bills/576.aspx>

Zjednoczone Królestwo: www.legislation.gov.uk

Podstawy prawne funkcjonowania krajowych systemów kwalifikacji w wybranych państwach Unii Europejskiej

W opracowaniu omówiono podstawy prawne krajowych systemów kwalifikacji w wybranych pięciu państwach członkowskich Unii Europejskiej: Austrii, Francji, Irlandii, Wielkiej Brytanii oraz na Malcie.

Publikacja jest polecana szczególnie pracownikom instytucji sektorów edukacji oraz pracy, zainteresowanym rozwojem systemów kwalifikacji w Europie.

www.ibe.edu.pl

Instytut Badań Edukacyjnych

Głównym zadaniem Instytutu jest prowadzenie badań, analiz i prac przydatnych w rozwoju polityki i praktyki edukacyjnej.

Instytut zatrudnia ponad 150 badaczy zajmujących się edukacją – pedagogów, socjologów, psychologów, ekonomistów, politologów i przedstawicieli innych dyscyplin naukowych – wybitnych specjalistów w swoich dziedzinach, o różnych doświadczeniach zawodowych, które obejmują, oprócz badań naukowych, także pracę dydaktyczną, doświadczenie w administracji publicznej czy działalność w organizacjach pozarządowych.

Instytut w Polsce uczestniczy w realizacji międzynarodowych projektów badawczych (w tym PIAAC, PISA, TALIS, ESLC, SHARE, TIMSS i PIRLS) oraz projektów systemowych współfinansowanych przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.